

בראשית

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

כשמתחילים שוב לעיין בספר בראשית הפותח בבריאת העולם מתעוררות שוב שאלות עתיקות יומין כגון האם יש בורא לעולם? האם תורת משה אמת או לא? האם לסמוך על אלו האומרים לנו להאמין בה' או על אלו האומרים לכפור? כמובן שבסופו של דבר הפוסק המכריע יהיה שכלנו הישר אולם בכדי להגיע להכרעה חייבים להיות אמיתיים עם עצמנו ולדעת שההסבר שיתקבל יחייב אותנו לנהל את אורחות חיינו בהתאם, דהיינו, אם העולם נברא לבד (!) מפיצוץ חומרים או משהוא דומה לזה, הרי שאין סיבה להתאמץ מבחינה רוחנית, אולם אם הקב"ה ברא את העולם הרי שיש מטרה בבריאתו וממילא העולם אינו הפקר.

אומר מו"ר הרב נבנצל שליט"א: הדבר הראשון שחייבים לדעת הוא שלא נצפה לקבל הוכחה מוחלטת שאין עליה עוררין כעין תרגיל בחשבון שתוצאתו מדויקת בתכלית, כשם שאין אנו מצפים להוכחות מוחלטות בתחום הכימיה הפיזיקה או הביולוגיה; ניוטון לא המתין עד שלא ראה את כל תפוחי העולם נמשכים ארצה בכדי לקבוע שקיים בכדור הארץ כוח המשיכה; הוא גם לא ניסה להוכיח שגם כעבור שלוש מאות שנה ימשיכו התפוחים לנשור ארצה ולא לפרוח לשמים; כמו כן מעולם לא ניסה אדם להוכיח שהמים ירתחו תמיד על האש ולא על הקרח, ואעפ"כ אף בר דעת לא ינסה להרתיע את המים במקרה. ברור שאם נמתין לתשובה מדויקת בתכלית הרי שלעולם לא נצליח להתקדם בעבודת ה', אלא שאנו מחפשים הסבר שיקיף כמה שיותר עובדות שבידינו.

כשמתבוננים בעולם המעשה משתדלים לחפש את הסיבות לתופעות טבעיות; אם למשל לא נבין ששפשוף הגפרור הוא הסיבה לאש הנוצרת הרי שלא נדע לחזור ליצור אש או להישמר ממנה. מכאן נמשיך לשאול מדוע זה כך ומה הסיבה שהעולם מתנהג לפי מה שעיינו רואות, וכשנקבל תשובה הרי שאפשר להמשיך לשאול שוב: מדוע? כמובן שבכל שלב אפשר להפסיק את המחקר ולומר: 'ככה!' אולם תשובה זו שרירותית היא ומגבילה את השימוש בשכלנו הישר. וכשנמשיך להעמיק בחיפוש התשובות נגיע ל'סיבת הסיבות' הכוח העליון - בורא העולם, שם תיעצרנה כל השאלות. נמצא שבדרך זו מגיע השכל הישר אל האלוקים שהוא סיבת כל הסיבות ועילת כל העילות, מתוך עיון מעמיק בבריאה בלבד, שכן ההשקפה שאינה מאמינה שיש בורא לעולם מובילה למבוי ללא מוצא.

כשנתבונן בעולם הסובב אותנו נגלה עולם מושלם, דומם, חי, צומח ומדבר מורכב מחלקיקים זעירים, כולם משלימים זה את זה ומתפרנסים זה מזה, ומי שיטען שכל זה נוצר במקרה ללא התערבות של כוח עליון הרי שדבריו תמוהים כמו אדם שיטען שהמים רתחו על האש רק במקרה ומחר ירתחו במקרה. דרווין הציע תשובה לתופעות העומדות לפנינו: אדם מתגלגל מהקוף, ולמרות שתאוריה זו נדחתה על הסף, התקבלה אצל מספר רב של אנשים כאמת מוחלטת. מדוע אם כן, לא נקבל את התשובה הנצחת מכולן, שהעולם נברא על ידי אלוקים, תשובה המקיפה יותר עובדות מכולם, תשובה המספקת הסבר הרבה יותר רחב ומקיף מכל תיאוריה?

המדענים טוענים שהעולם הוא בן מיליוני שנים ולא יתכן לומר שהוא נברא רק לפני ששת אלפים שנה; והראיה היא שישנם כוכבים רבים הרחוקים מהעולם למעלה מששת אלפים שנות אור, ועוד שקיימים ממצאים ארכיאולוגיים המעידים על הרבה מאוד שנים. טענות אלו מוצדקות הן רק אם נטען שהעולם נברא במצב התחלתי כפי מה שמוכר לנו כבריאה 'יש מאין'. אולם לא זה הוא מה שאומרים לנו חז"ל. הדבר יובן עפ"י משל: אומן יצר פסל בדמות זקן בן שמונים והשתמש בחומרים הדומים למציאות עד שהפסל נראה ממש כבנאדם אמיתי. כשסיים את מלאכתו קרא לידידיו ושאל בן כמה הוא הזקן; אחד ענה בן שמונים והשני ענה בן יום, ואין מחלוקת ביניהם שכן הראשון תיאר את הגיל החזותי של הפסל, אותם שנים הנדרשים לאדם רגיל כדי להגיע להתפתחות כזו, ואילו השני תאר את הגיל האמיתי שכן רק היום סיים את יצירתו.

הגמרא אומרת: "אמר רבי יהושע בן לוי כל מעשה בראשית בקומתו נברא, לדעתו נברא, לצביונו נברא" (ר"ה יא). כשם שאדם הראשון וחווה נבראו כשהם מבוגרים ולא כתינוקות (בר"ה) כך כל הבריאה כולה ה' ברא אותה כשהיא מפותחת כפי שנראית היום. אם כך העולם נברא כשמראהו החזותי מבוגר כאילו הוא מתנהל כבר מיליוני שנים כפי שטוענים המדענים. כך לדוגמא התרנגול לא נברא כאפרוח שהתפתח מספר שבועות עד שהגיע לתרנגול מבוגר אלא נברא במלוא קומתו. מכאן צריך לשבח את השי"ת שנתן חוכמה במדענים להבין ולהשכיל שכך היה נראה העולם בשעת בריאתו.

ועדיין יטען הטוען: אם אכן יש בורא לעולם, והעולם לא נברא מפיצוץ שגרם במשך מיליוני שנים להתפתחות של האטמוספירה והעולם הגיע למצבו הנוכחי כעבור שנות אור, כיצד נסביר תופעות מכאיבות שהיו לעם ישראל כגון: מסעי הצלב, השואה האיומה, פרעות ת"ח ות"ט וכד'?

ובכן, ראשית ברור שהצעת המדענים אינה מספקת הסבר לשאלות הללו, ומאידך נביאי ישראל צפו אותם מראש, הרבה לפני טיטוס הרשע והיטלר ימ"ש, נאמר לנו בתורה: **"וּבְגוֹיִם הָיָה לֹא תִרְגֹּעַ וְלֹא יִהְיֶה מְנוּזָה לְכָף רִגְלָךְ וְנָתַן ה' לָךְ שֵׁם לִבְרִיךָ וְכָלִין עֲיֵנִים וְדֹאבוֹן נֶפֶשׁ"** (דברים כח, סה) כל המאמצים שהושקעו במשך

ההיסטוריה להסביר את שנאת הגויים כלפי עם ישראל עלו בתוהו, ואילו הנביאים אמרו מראש ש'בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם' וכלל ישראל המשיך להתקיים על אפם ועל חמתם של כל צוררנו. זאת ועוד, מאז שגלינו מארצנו והתרחקנו מעל אדמתנו ניסו אומות העולם להיאחזו בארץ קודשנו ומאמציהם עלו בתוהו. גם זה היה צפוי מראש ע"י צופה ומביט בכל הדורות: **"וְנִשְׁמָמוּ עָלֶיךָ אֲבִיכֶם הַיְשָׁבִים בָּהּ"** (ויקרא כו, לב) ארץ ישראל הקיאה בזה אחר זה מממלכות כמו הרומאים, הבריטים, הביזנטיים והערבים, אף אחד מהם לא הצליח להפריח את השממה עד שעם ישראל חזר מהגלות והארץ חזרה לתת פריה בעין יפה. האם כל האמור אינו מעיד שמשה אמת ונבואתו אמת?

אותו שכל ישר שעל פיו אנו חיים את חיי העולם הזה, הוא שצריך להדריך אותנו גם לחיי העולם הבא. רק שצריכים להיות אמיתיים עם עצמנו ולהכיר באמת שחז"ל העידו עליה ולנהל את אורחות חיינו על פי אותה אמת המובילה אותנו לחיי העולם הבא.

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מנחם בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידרור בן שרה, נתן בן דוד ולאח, עוזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשון בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוק בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מורדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצקן בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנפ, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לוויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גוטי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זיהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר